

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO'RG'ON FILIALI**

Ro'yxatga olindi
№ BB-604110500-.1.3

“TASDIQLAYMAN”

Direktor

Sh.R.Urakov

2021-yil “30” 08

**XALQARO VALYUTA OPERATSIYALARI
FAN DASTURI**

Bilim sohasi:	400 000	- Biznesni boshqarish va Huquq
Ta'lim sohasi:	410 000	- Biznes va Boshqarish
Ta'lim yo'nalishlari:	60410500	- Bank ishi va audit

Kattaqo'rg'on-2021

Fan/modul kodi TFT2005		O'quv yili 2024-2025	Semestr 7	ECTS – Kreditlar 5	
Fan/modul turi Tanlov fan		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami: (soat)
	Xalqaro valyuta operatsiyalari	60		90	150

2. I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad - bo'lajak mutaxassislarni Xalqaro valyuta sohasi bo'yicha o'zlari va jamiyatga foydali bo'lgan nazariy va amaliy tajribalar, qonuniyatlar, jarayonlar, vositalar mazmun mohiyatini tushunib bilishga, ularni chuqur o'rganishga, tahliliy fikr mulohazalar yuritish va xulosalar chiqara olishga hamda ularning asosida qarorlar qabul qilishga, kelajakdagi amaliy faoliyatlarida samarali qo'llash ko'nikmalarini hosil qilishga o'rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarga Xalqaro valyuta operatsiyalarining asoslari, valyuta turlari, Xalqaro valyutalar bilan bog'liq operatsiyalarni jahon amaliyotini o'rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu Valyuta kursi va unga ta'sir qiluvchi omillar

Milliy valyuta tushunchasining mazmuni. "Valyuta kursi" nazariyalari. Valyutalarning erkin konvertirlanishi. Valyuta kursiga ta'sir etuvchi omillar..

2-mavzu. Valyuta tizimlari va ularning elementlari

Valyuta munosabatlari va ularni yuzaga kelish asoslari. Milliy valyuta tizimi va uning elementlari. yevropa valyuta tizimi. Jahon valyuta tizimi va uning evolyutsiyasi. O'zbekiston Respublikasi valyuta tizimi..

3-mavzu. To'lov va hisob-kitob balanslari

To'lov balansi va uni tuzish metodologiyasi. To'lov balansining tarkibi. To'lov balansining defitsiti va uni qoplash usullari. Xalqaro hisob-kitob balansi va uning tarkibi.

4-mavzu. Valyuta bozori va valyuta operatsiyalari

Valyuta bozori tushunchasi va uning turlari. Valyuta operatsiyalari tushunchasi va uni tashkil qilish asoslari. Spot operatsiyalari. Muddatli valyuta operatsiyalari. Svop operatsiyasi. Valyuta riski va uni boshqarish usullari..

5-mavzu. Valyuta siyosati

Valyuta siyosati tushunchasining mazmuni. Hukumatning valyuta siyosati. Markaziy bankning valyuta siyosati.

6-mavzu. Xalqaro hisob-kitoblar va ularni amalga oshirish mexanizmi.

Xalqaro hisob-kitoblarni tashkil qilish asoslari. Xalqaro hisob-kitoblarni amalga oshirish shartlari. Xalqaro hisob-kitob shakllaridan foydalanish mexanizmi.

7-mavzu. Xalqaro kredit

Xalqaro kreditning tamoyillari va funktsiyalari. Xalqaro kreditning shakllari. Xalqaro kreditlar bo'yicha qarzdorlik muammosi va uni hal qilish yo'llari.

8-mavzu. Valyuta inqirozlari

Valyuta inqirozlari tushunchasi va ularni yuzaga kelish sabablari. Valyuta inqirozi davrida valyuta intervensiyasini amalga oshirish. 2008 yilgi jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi: yuzaga kelish sabablari, oqibatlari va o'ziga xos xususiyatlari

9-mavzu. Xalqaro valyuta-kredit va moliya tashkilotlari

Xalqaro valyuta fondi. Jahon banki guruhi yevropa Tiklanish va taraqqiyot hanki. Osiyo taraqqiyot hanki Islom taraqqiyot banki Xalqaro valyuta munosabatlari tushunchasi va uning asosiy funksiyalari.

10-mavzu. Joriy va spot valyuta operatsiyalari

Joriy valyuta operatsiyalarining mohiyati va tasnifi. Spot valyuta operatsiyalarining mohiyati va amalga oshirish xususiyatlari. Valyuta mavqeining mohiyati va turlari. Spot shartlari asosida kross-kurslarni hisoblash.

11-mavzu. Kapital harakati bilan bog'liq valyuta operatsiyalari

Kapital harakati bilan bog'liq ayrim valyuta operatsiyalarini amalga oshirishdagi umumiy qoidalar. Kapital harakati bilan bog'liq valyuta operatsiyalari amalga oshirish.

12-mavzu. Forvard valyuta operatsiyalari

Forvard valyuta operatsiyasining mohiyati va asosiy jihatlari. Forvard bo'yicha hisob-kitob sanalari. Valyuta bozorida forvard kursining aniqlanishi.

13-mavzu. Fyuchers shaklidagi valyuta operatsiyalari

Fyuchers valyuta operatsiyasining mohiyati va xususiyatlari. o'ziga xos Fyuchers bozori va uning iqtisodiyotdagi roli.

14-mavzu. Opsion shaklidagi valyuta operatsiyalari

Opsion valyuta operatsiyasining mohiyati va turlari. Opsion bahosini aniqlash. Opsionning afzallik va kamchiliklari.

15-mavzu. Valyutaviy svop operatsiyalari

Valyuta operatsiyalari mohiyati va ularning klassifikatsiyasi. Valyuta birjasining savdo tizimi.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Valyuta kursi va unga ta'sir qiluvchi omillar
2. Valyuta tizimlari va ularning elementlari
3. To'lov va hisob-kitob balanslari
4. Valyuta bozori va valyuta operatsiyalari
5. Valyuta siyosati
6. Xalqaro hisob-kitoblar va ularni amalga oshirish mexanizmi
7. Xalqaro kredit
8. Valyuta inqirozlari
9. Xalqaro valyuta-kredit va moliya tashkilotlari
10. Joriy va spot valyuta operatsiyalari
11. Kapital harakati bilan bog'liq valyuta operatsiyalari
12. Forvard valyuta operatsiyalari
13. Fyuchers shaklidagi valyuta operatsiyalari
14. Opsion shaklidagi valyuta operatsiyalari
15. Valyutaviy svop operatsiyalari

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Naqd pul (valyuta) o'tkazmalari va ularni amalga oshirish tartibi
2. Xalqaro pul o'tkazmalari mohiyati va mazmuni.

3. Naqd pul (valyuta) o'tkazmalari turlari va tariflari.
4. Xalqaro to'lov kartalari va ulardan foydalanish tartibi
5. Xalqaro to'lov kartalarining turlari va ishlash mexanizmi.
6. Xalqaro to'lov kartalarini ochish va undan foydalanish imkoniyatlari.
7. Xalqaro hisob-kitoblarning akkreditiv shakli
8. Xalqaro hisob-kitoblarning akkreditiv shaklini mohiyati va turlari.
9. Akkreditivlar bo'yicha hisob-kitoblar.
10. Xalqaro hisob-kitoblarning inkasso shakli
11. Xalqaro hisob-kitoblarni inkasso shaklining mohiyati.
12. Mamlakatimizda inkasso topshiriqnomalari bo'yicha hisob-kitoblar.
13. Xalqaro hisob-kitoblarda to'lov topshiriqnomasi va cheklardan foydalanish
14. Bankning pul o'tkazmasi, bo'nak shaklidagi va ochiq hisobvaraqlar bo'yicha hisob-kitoblar.
15. Mamlakatimizda to'lov topshiriqnomalari bilan hisob-kitoblar.
16. Veksellar va cheklardan foydalangan holda hisob-kitoblarni amalga oshirish.
17. Xalqaro moliya munosabatlarida to'lov balansini boshqarish
18. To'lov balansining iqtisodiy mohiyati va taqdim etish shakllari.
19. To'lov balansining tarkibi hamda ularga xos xususiyatlar.
20. To'lov balansi va unga davlat aralashuvi, xato va o'tkazib yuborishlar.
21. Mamlakat to'lov balansining makroiqtisodiy modeli.
22. To'lov balansiga ta'sir etuvchi omillar va uni tartibga solishning asosiy usullari.
23. Xalqaro valyuta munosabatlari tushunchasi va uning asosiy funksiyalari.
24. Joriy valyuta operatsiyalarining mohiyati va tasnifi.
25. Spot valyuta operatsiyalarining mohiyati va amalga oshirish xususiyatlari.
26. Valyuta mavqeining mohiyati va turlari.
27. Spot shartlari asosida kross-kurslarni hisoblash.
27. Kapital harakati bilan bog'liq ayrim valyuta operatsiyalarini amalga oshirishdagi umumiy qoidalar.
28. Kapital harakati bilan bog'liq valyuta operatsiyalari amalga oshirish.
29. Forvard valyuta operatsiyasining mohiyati va asosiy jihatlari.
30. Forvard bo'yicha hisob-kitob sanalari.
31. Valyuta bozorida forvard kursining aniqlanishi.
32. Fyuchers valyuta operatsiyasining mohiyati va xususiyatlari.
33. Fyuchers bozori va uning iqtisodiyotdagi roli.
34. Opsion valyuta operatsiyasining mohiyati va turlari.
35. Opsion bahosini aniqlash.
37. Opsionning afzallik va kamchiliklari.

	38. Valyuta operatsiyalari mohiyati va ularning klassifikatsiyasi. 39. Valyuta birjasining savdo tizimi. 40. Xalqaro valyuta fondi. 41. Jahon banki guruhi 42. yevropa Tiklanish va taraqqiyot hanki. 43. Osiyo taraqqiyot hanki 44. Islom taraqqiyot banki 45. Xalqaro kreditning shakllari.
3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • Xalqaro valyuta operatsiyalari bo'yicha tayyorgarlikka mos zamonaviy tendensiyalari, muammolari va istiqbollari hamda ularning turdosh fanlar bilan o'zaro aloqasini tushunishi; • Fan bilan bog'liq asosiy obyektlarni, omillarni, hodisa va jarayonlarni bilishi, ularni tadqiq qilish usullaridan foydalana bilishi; • Bank va Xalqaro valyutalarga oid barcha konsepsiyalar, modellar, usullar, uslublar, yo'sinlar, jarayonlar, jarayonlar, operatsiyalar mexanizmlar va boshqa vositalarni bilishi; • Xalqaro valyuta bozorida faoliyat yuritish va qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalar bajarish bo'yicha ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • electron va tarqatma materiallar;
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	Asosiy adabiyotlar: 1. Karimov I.A. Bank tizimi, pul muomalasi, kredit, investitsiya va moliyaviy barqarorlik to'g'risida. - Toshkent: O'zbekiston, 2005. – 528 2. Mirziyoyey Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Toshkent: O'zbekiston, 2017. - 104 b. 3. Bobaqulov T.I., Abdullaev O'.A. Xalqaro valyuta-kredit munosabatlari. Darslik. T.: Iqtisod-Moliya. 2019. 324 b..

	Qo'shimcha adabiyotlar: 1. Красавина Л.Н. Международные валютные, кредитные и финансовые отношения. Учебник М.: Юрайт. 2016. 543 с. 2. Моисеев С.Р. Центральный банк и политика валютного курса: Учебное пособие. М.: Дело, 2017. 624 с. 3. Эскиндаров М., Звонова Е. Международные валютные отношения. Учебник. М.: КноРус, 2020. 542 с. Axborot manbalari (saytlar): 4. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 5. http://www.lex.uz 6. http://www.mineconomi.uz 7. http://www.mf.uz 8. http://www.stat.uz 9. http://www.soliq.uz
7.	Fan dasturi Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali Kengashning 2021-yil <u>28-avgust</u> dagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: R.D.Hamidov– SamDUKF, “Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot kafedrası” kafedrası assistenti
9.	Taqrizchilar: Sh.S.Sharifov – SamDU. Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrası dotsenti PhD, (tashqi)

Dastur mualliflari:	D.Hamidov
E-mail:	oxunjonxaitov@gmail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali, Biznesni boshqarish va axborot texnologiyalari fakulteti, Biznesni boshqarish kafedrası